

DECIZIE

12 iulie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul: Valeriu Doagă

Judecătorii: Tamara Chișca-Doneva, Ala Cobăneanu, Nicolae Craiu, Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de către avocatul Ion Ciumac în interesele Olgăi Baltoagă,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Olgăi Baltoagă împotriva Nataliei Popa cu privire la încasarea datoriei, a dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 octombrie 2016 prin care a fost admis apelul declarat de către Natalia Popa, casată hotărârea Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău din 18 iunie 2016 și emisă o nouă hotărâre cu privire la respingerea acțiunii,

c o n s t a t ă:

La data de 25 iulie 2014, Olga Baltoagă a depus cerere de chemare în judecată împotriva Nataliei Popa cu privire la încasarea datoriei, a dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamanta Olga Baltoagă a indicat că începând cu 01 iunie 2008, mama reclamantei - Baltoagă Elena a conviețuit în relații de concubinaj cu Haruța Gheorghe, a.n. 31 octombrie 1960, care a fost fratele pârâtei.

La data de 24 iulie 2010, cu acordul chiriașului Gheorghe Haruța, mama reclamantei și-a perfectat viza de domiciliu la apartamentul primului, pe adresa: or. Ungheni, str. Iașului, nr. 52, ap. 2, unde au locuit împreună ca soț și soție.

În anul 2011, după finisarea litigiului de judecată cu Michail Natalia referitor la dobândirea dreptului de proprietate asupra apartamentului nr. 2 din str. Iașului, nr. 52, or. Ungheni, Gheorghe Haruța a hotărât să reconstruiască exteriorul imobilului și totodată să repare în interior acest apartament, care este amplasat la sol.

Pentru a începe lucrările de reconstrucție și reparație, Gheorghe Haruța s-a adresat către reclamantă să-i împrumute niște bani pentru a efectua aceste lucrări. La data de 24 iulie 2011, pentru aceasta reclamanta i-a dat cu împrumut, fără dobândă, lui Gheorghe Haruța suma de 2 500 euro.

Pe banii împrumutați el a reușit să îndeplinească doar o parte din lucrările preconizate.

Din nefericire, din cauza unei boli incurabile, la 18 noiembrie 2013, Gheorghe Haruța a decedat subit la Spitalul raional Ungheni.

Până la deces Gheorghe Haruța nu i-a întors banii luați cu împrumut de la reclamantă.

La data de 20 mai 2013 seara, după lucru, din Moscova susține reclamanta, a vorbit prin „Skype” cu mama sa, ultima i s-a plâns că, în această zi la ea a venit

Popa Natalia care i-a comunicat că a primit certificatul de moștenitor legal și că și-a înregistrat dreptul de proprietate asupra apartamentului 2 din str. Iașului, nr. 52, or. Ungheni la OCT Ungheni, filiala Î.S. „Cadastru” și că împreună cu fiica sa pe nume Lilia, a vrut să o dea afară din apartament, implicându-1 în aceasta pe polițistul de sector.

Prin urmare, deoarece timp îndelungat reclamanta se află la lucru la Moscova, despre faptul că, Natalia Popa de una singură a acceptat moștenirea și că la 20 mai 2014 a primit certificatul de moștenitor legal, reclamanta a aflat de la mama sa pe data de 20 mai 2014, seara, după ce a discutat cu ea prin – „Skype”.

În recipisă nu a fost indicată data restituirii împrumutului.

Astfel, la 12 iulie 2014 pârâtei i-a fost expediată o notificare cu aviz recomandat prin care i s-a cerut restituirea sumei de 2 500 euro în termen de 5 zile din momentul recepționării notificării.

Până în prezent, pârâta nu a dat nici un răspuns la notificare, prin urmare, Natalia Popa a refuzat returnarea banilor în termenul acordat.

Solicită reclamanta Olga Baltoagă încasarea din contul pârâtei Natalia Popa a datoriei în sumă de 2500 euro și a cheltuielilor de judecată.

Prin cererea din 11 aprilie 2016, reclamanta Baltoagă Olga și-a concretizat cerințele din acțiune solicitând încasarea atât a datoriei în sumă de 2500 euro cât și a dobânzii de întârziere în mărime de 731,61 euro (f.d.119).

Prin hotărârea Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău din 18 iunie 2016 acțiunea a fost admisă parțial. A fost încasat de la Natalia Popa în beneficiul Olga Baltoagă suma de 2500 euro cu titlu de datorie, suma de 731,61 euro cu titlu de dobândă de întârziere, iar în total suma de 3231, 61 euro, sau echivalentul sumei date în monedă națională la momentul executării hotărârii, precum și cheltuielile de judecată: 1900 lei ce constituie taxa de stat achitată la depunerea acțiunii, 2494 lei cheltuieli de executare a încheierii privind asigurarea acțiunii, 1170 lei cheltuieli suportate pentru efectuarea expertizei, în total suma de 5565 lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La 27 iulie 2016, Natalia Popa a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, cerând admiterea apelului declarat, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 octombrie 2016 a fost admis apelul declarat de către Natalia Popa, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre de respingere a acțiunii. A fost încasat de la Olga Baltoagă în beneficiul Nataliei Popa cheltuielile de judecată în mărime de 6500 lei.

La data de 16 ianuarie 2017 avocatul Ion Ciumac în interesele Olgăi Băltoagă a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, cerând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că, nu este de acord cu decizia instanței de apel, deoarece nu este bazată pe circumstanțe constatate nemijlocit de instanță și de probe cercetate în ședința de judecată astfel, consideră că îndoielile instanței de apel precum că textul recipisei ar fi fost scris de Gheorghe Haruța personal, că suma în cauză ar putea fi banii încasați din vânzarea unui bun, prestare de servicii, pentru lucrările efectuate sunt declarative și lipsite de suport probatoriu. Aceste circumstanțe nu au fost examinate nemijlocit în ședința de judecată.

Prin urmare, decizia Curții de Apel Chișinău din 27 octombrie 2016 contravine cerințelor art. 239 CPC, privind legalitatea și temeinicia unei hotărâri judecătorești.

În speță este incontestabil faptul că recipisa eliberată de către Gheorghe Haruța dovedește faptul că a primit cu împrumut de la Olga Baltoagă suma de 2500 euro, iar pentru aceasta legea nu impune părților obligativitatea încheierii contractului de împrumut în formă autentică și nici respectarea cărorva reguli speciale cu privire la forma contractului de împrumut.

Menționează că la adoptarea deciziei de respingere a acțiunii instanța de apel a interpretat eronat normele de drept material, și anume, prevederile art. 211 alin. (1), art. 679 alin. (2) și art. 666 alin. (1) și (2) Codul civil.

Totodată menționează că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și anume art. 572 alin. (2), art. 575 alin. (1), art. 619 alin. (1), 867 alin. (1), art. 871 alin. (1), (4), art. 872 alin. (1), art. 1544 alin. (1) și art. 1540 alin. (1) Codul civil.

La 05 iulie 2017, avocatul Ștefan Burlaca în interesele Nataliei Popa a depus referință prin care a solicitat respingerea recursului și menținerea deciziei instanței de apel.

În conformitate cu art.434 alin.(1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei redactate.

Din actele pricinii rezultă că decizia Curții de Apel Chișinău din 27 octombrie 2016 a fost recepționată de către Olga Băltoagă la data de 17 noiembrie 2016, și respectiv la 16 ianuarie 2017, adică în termenul prevăzut de lege ultima a declarat recurs.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 21 iunie 2017 completul din 3 judecători au considerat recursul admisibil și au decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Prin prisma art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe din următoarele considerente.

În cadrul examinării cauzei s-a stabilit că Olga Baltoagă s-a adresat cu acțiune în judecată împotriva Nataliei Popa prin care a solicitat încasarea datoriei în sumă de 2500 euro și dobânzii de întârziere în sumă de 731,61 euro rezultate din contractul de împrumut din 24 iulie 2011 încheiat sub formă de recipisă.

Prima instanță, examinând pricina în fond a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii, încasând de la Natalia Popa în beneficiul Olgăi Baltoagă datoria în

mărime de 2500 euro și dobânda de întârziere în mărime de 731,61 euro, precum și cheltuielile de judecată.

În susținerea concluziei date instanța de fond a reținut ca fiind întemeiată cerința privind încasarea datoriei în sumă de 2500 euro din contul moștenitorului împrumutatului Gheorghe Haruța, anume Popa Natalia din moment ce prin recipisa din 24 iulie 2011 se confirmă faptul că Olga Baltoagă i-a împrumutat lui Gheorghe Haruța suma de 2500 lei, fapt ce a generat nașterea drepturilor și obligațiilor corelative, iar nereturnarea datoriei de către Gheorghe Haruța până la decesul său generează obligația returnării acesteia de către moștenitorii săi. A mai stabilit prima instanță că Olga Baltoagă a somat pârâta Natalia Popa prin reclamație despre încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 731,61 euro, ultima fiind pusă în întârziere.

Curtea de Apel Chișinău prin decizia emisă la 27 octombrie 2016 a admis apelul declarat de către Natalia Popa, a casat hotărârea primei instanțe și a emis o nouă hotărâre cu privire la respingerea acțiunii, concluzionând că recipisa anexată la actele cauzei nu conține clauzele esențiale a unui contract de împrumut și anume nu sunt indicate părțile pretinsului contract de împrumut, fapt care afectează valabilitatea eventualului contract de împrumut.

De asemenea, a reținut instanța de apel că în textul recipisei lipsește numele persoanei care a scris acel text, ceea ce nu permite identificarea autorului textului și că autorul acestui text ar fi anume Gheorghe Haruța. Iar din textul recipisei nu se poate de stabilit cu certitudine că ar fi avut loc o transmitere a sumei de 2500 euro și că această transmisiune s-ar fi făcut cu titlu de împrumut.

Instanța de recurs constată, însă, că instanța de apel a interpretat eronat normele de drept material și a dat o apreciere greșită materialului probator anexat la dosar, pe când prima instanță, justificat, pronunțându-se asupra aspectelor importante, având în susținere cadrul legal aplicabil în speță, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii înaintate de Olga Băltoagă.

Conform art. 514 Codul civil, obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din oricare alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

Conform art.867 alin. (1) Codul civil, prin contractul de împrumut o parte (împrumutător se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.

Conform art.210 alin.(1) Codul civil, trebuie să fie încheiate în scris actele juridice persoanele juridice, dintre persoanele juridice și fizice și dintre persoanele fizice, dacă valoarea obiectului juridic depășește suma de 1000 lei, iar în cazurile prevăzute de lege indiferent de valoarea obiectului.

Astfel după cum rezultă din actele cauzei, în speță, raportul juridic litigios rezultă din recipisă întocmită/eliberată de Gheorghe Haruța la 24 iulie 2011 prin care ultimul confirmă că a primit cu titlu de împrumut de la Olga Baltoagă suma de 2500 euro (f.d.10, 26).

Or, în atare circumstanțe se constată existența raporturilor care generează drepturi și obligații corelative între părți, rezultate din faptul transmiterii de către

Baltoagă Olga a sumei de 2500 Euro și recepționării sumei date de către Gheorghe Haruța.

Conform art.572 alin. (2) Codul civil, obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit, iar conform art. 602 alin. (1) și alin. (2) Codul civil, în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-1 despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă. Neexecutarea include orice încălcare a obligațiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă.

Din materialele cauzei este cert faptul că, Gheorghe Haruța la 18 noiembrie 2013 a decedat (f.d. 14), iar până la deces banii împrumutați de Baltoagă Olga nu i-au fost restituiți.

Conform certificatului de moștenitor legal nr.3718 din 20 mai 2014, Popa Natalia- intimata a fost recunoscută moștenitor legal a averii cet.Haruța Gheorghe, și anume asupra bunului imobil nr. cadastral 9201108.083 din str.Iașului 52, or.Ungheni (f.d.15), cu înregistrarea dreptului de proprietate la OCT Ungheni, filiala ÎS „Cadastru” (f.d. 16).

Conform art.1540 alin. (1) Codul civil, moștenitorii care au acceptat succesiunea satisfac pretențiile creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei fiecăruia în activul succesoral.

În sensul normei citate, din momentul deschiderii succesiunii, pasivul succesoral se divide de drept, moștenitorii fiind ținuți la plata datoriilor proporțional cu partea ce le revine din moștenire.

Moștenitorii care au acceptat succesiunea sînt responsabili în fața creditorilor celui ce a lăsat moștenirea proporțional cotei ce revine fiecăruia din activul succesoral transmisibil.

Or, prima instanță corect a reținut că Natalia Popa fiind moștenitor legal a averii cet. Gheorghe Haruța poartă obligația față de creditorul ultimului - Olga Baltoagă la restituirea împrumutului în sumă de 2500 euro, obligație ce rezultă din prevederile art.572 alin.(2) Codul civil în coroborare cu art.1540 alin.(1) Codul civil.

Conform art.575 alin. (1) Cod civil, în cazul în care termenul de executare a obligației nu este determinat și nici nu rezultă din natura acesteia, creditorul are dreptul de a pretinde oricînd executarea ei, iar debitorul este îndreptățit să o execute oricînd.

Conform art. 871 alin. (4) Codul civil, dacă în contractul de împrumut nu este stabilit nici termenul de restituire, nici termenul de preaviz, împrumutul trebuie restituit în decursul a 30 de zile de la data la care împrumutatul a primit cererea de restituire.

Totodată, conform art.1544 alin. (1), (2) Codul civil, în termen de 6 luni din ziua cînd au aflat despre deschiderea succesiunii, creditorii celui ce a lăsat moștenirea trebuie să înainteze pretenții către moștenitorii care au acceptat succesiunea, indiferent de scadența acestor pretenții. Dacă nu știau despre deschiderea succesiunii, creditorii celui ce a lăsat moștenirea urmează să înainteze pretenții moștenitorilor în termen de un an din momentul începerii curgerii termenului de înaintare a pretențiilor.

La caz, reclamanta Olga Baltoagă la 09 iulie 2014 a înaintat pârâtei Natalia Popa pretenție privind rambursarea datoriei din contul moștenitorului, cu acordarea în acest sens a termenului de 5 zile calendaristice (f.d. 11-12), pârâta eschivându-se de la plată.

Invocă reclamanta că a aflat despre decesul lui Gheorghe Haruța în luna decembrie 2013, când a revenit de peste hotare în Republica Moldova.

Iar, la 25 iulie 2014 reclamanta, cu respectarea termenului prevăzut la art.1544 Codul civil, reieșind din comportamentul de rea-credință a pârâtei prin neplata datoriei s-a adresat cu prezenta acțiune în instanța de judecată.

Conform art. 9 Codul civil, persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să-și exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri.

Iar, art. 513 alin. (1) Cod civil, prevede că, debitorul și creditorul trebuie să se comporte cu bună-credință și diligentă la momentul nașterii, pe durata existenței, la momentul executării și stingerii obligației.

În conexiunea celor expuse, instanța de recurs apreciază critic argumentele intimatului susținute și de instanța de apel precum că din recipisa anexată la actele cauzei nu rezultă că a avut loc anume o relație de împrumut, deoarece din materialul probator denotă cu certitudine acordarea de către Olga Baltoagă către cet. Haruța Gheorghe a sumei de 2500 euro, și anume în baza recipisei din 24 iulie 2011, care a generat nașterea drepturilor și obligațiilor corelative, iar nereturnarea datoriei de către Gheorghe Haruța până la decesul său, generează obligația returnării acesteia de către moștenitorii săi, iar la caz, de către Natalia Popa.

La fel nu poate fi reținută ca întemeiată nici concluzia instanței de apel precum că nu cet.Haruța Gheorghe a întocmit recipisa și nu este semnătura ultimului, iar „recipisa” nu are forma necesară legalității sale și nu reflectă că Gheorghe Haruța a folosit și a primit banii, deoarece la actele cauzei nu au prezentate careva probe în susținerea invocărilor date.

Mai mult, instanța de recurs consideră că concluzia instanței de apel este combătută prin Raportul de expertiză judiciară nr. 404 din 17 martie 2015, unde s-a ajuns la concluzia că semnătura din numele lui Gheorghe Haruța plasată sub textul recipisei în dreapta de data 24 iulie 2011, executată cu colorant de culoare neagră, este executată de însuși Gheorghe Haruța (f.d.46-51).

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază nejustificată poziția Nataliei Popa susținută de instanța de apel privind neîntocmirea recipisei de către Gheorghe Haruța, invocările date fiind pur declarative.

Conform art. 872 alin. (1) Codul civil, în cazul în care împrumutatul nu restituie în termen împrumutul, împrumutătorul poate cere pentru întreaga sumă datorată o dobândă în mărimea prevăzută la art. 619 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Conform art. 619 alin. (1) Codul civil, obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. Dobânda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

Obligațiile sunt pecuniare dacă au ca obiect prestația de a da o sumă de bani.

Întârzierea în executarea obligațiilor pecuniare are drept consecință plata dobânzii de întârziere, indiferent dacă debitorul a folosit acești bani în alte scopuri sau i-a reținut cu rea intenție.

Creditorul obligației pecuniare nu trebuie să dovedească dauna cauzată prin întârzierea executării, deoarece stabilirea acestor daune se face anticipat, de regulă, în baza art.619 Codul civil, dacă contractul nu prevede astfel și doar în cazul în care se invocă o dobândă de întârziere peste cea indicată în art.619 Cod civil.

La caz, actele cauzei denotă faptul că Olga Baltoagă a somat intimata Natalia Popa, prin reclamația din 09 iulie 2014, recepționată la 12 iulie 2014, astfel ultima fiind pusă în întârziere, stabilind corect instanța de fond că suma dobânzii de întârziere ce urmează a fi încasată de la Natalia Popa constituie suma de 731,61 euro.

Totodată, instanța de recurs consideră că prima instanță reieșind din prevederile art. 94 și 90 lit. g) și h) și art. 96 CPC temeinic și legal a încasat de la Natalia Popa în beneficiul Olgăi Batoagă cheltuielile de judecată în sumă totală de 5565 lei.

Ca consecință, se reține că prima instanță, cu aplicarea corectă a legii materiale care guvernează raportul juridic litigios, just a ajuns la concluzia de a admite cererea de chemare în judecată.

Pentru aceste motive, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat, care urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) CPC, art. 445 alin. (3) Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către avocatul Ion Ciumac în interesele Olgăi Baltoagă.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 27 octombrie 2016 și se menține hotărârea Judecătoriai Rîșcani, mun. Chișinău din 18 iunie 2016, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a Olgăi Baltoagă împotriva Nataliei Popa cu privire la încasarea datoriei, a dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședințe, judecătorul:

Valeriu Doagă

Judecătorii:

Tamara Chișca-Doneva

Ala Cobăneanu

Nicolae Craiu

Iurie Bejenaru